

Calculus^{Lukion}

5

MAA9 TRIGONOMETRISET FUNKTIOT JA LUKUJONOT

Paavo Jäppinen

Alpo Kupiainen

Matti Räsänen

Otava

**PIKATESTIN JA KERTAUSKOKEIDEN
TEHTÄVÄT RATKAISUINEEN**

Pikatesti (MAA9)

1. Muunna **a)** radiaaneiksi -1777° , **b)** asteiksi 1777 radiaania.

Ratkaisu:

$$\mathbf{a)} -1777^\circ = -1777 \cdot \frac{\pi}{180} \approx -31,0 \text{ rad} \quad \mathbf{b)} 1777 = 1777 \cdot \frac{180^\circ}{\pi} \approx 101814,6^\circ$$

2. Ympyrän sektorin keskuskulma on $\frac{7\pi}{4}$ ja sitä vastaavan kaaren pituus $5,5$ cm.

Laske **a)** ympyrän säteen pituus, **b)** sektorin pinta-ala.

Ratkaisu:

$$\mathbf{a)} r = \frac{5,5 \text{ cm}}{\frac{7\pi}{4}} \approx 1,0 \text{ cm} \quad \mathbf{b)} A = \frac{1}{2} \cdot 5,5 \text{ cm} \cdot 1,0 \text{ cm} \approx 2,8 \text{ cm}^2$$

3. Määritä funktion f suurin ja pienin arvo.

$$\mathbf{a)} f(x) = \sin 5x \quad \mathbf{b)} f(x) = 2 \sin 5x \quad \mathbf{c)} f(x) = 1 + 2 \sin 5x$$

Ratkaisu:

Käytetään hyväksi tietoa, että sinifunktion suurin arvo on 1 ja pienin -1 .

a) $\sin 5x$:n suurin arvo 1 ja pienin arvo -1 . (Esim. $5x = \pi/2$ ja $5x = -\pi/2$)

b) $2\sin 5x$:n suurin arvo on 2 ja pienin arvo -2 . (Vrt. a-kohta)

c) $(1 + 2\sin 5x)$:n suurin arvo 3 ja pienin arvo -1 . (Vrt. a-kohta)

4. Ratkaise yhtälö. Ilmoita tulos asteina.

$$\mathbf{a)} \sin 3x = \frac{2}{3} \quad \mathbf{b)} \sin x = \sin 35^\circ \quad \mathbf{c)} \cos x - \sin x = 0$$

Ratkaisu:

$$\mathbf{a)} \sin 3x = \frac{2}{3} \Leftrightarrow 3x = 41,8^\circ + n \cdot 360^\circ \text{ tai } 3x = 138,2^\circ + n \cdot 360^\circ$$

$$\Leftrightarrow x = 13,9^\circ + n \cdot 120^\circ \text{ tai } x = 46,1^\circ + n \cdot 120^\circ$$

$$\mathbf{b)} \sin x = \sin 35^\circ \Leftrightarrow x = 35^\circ + n \cdot 360^\circ \text{ tai } x = 145^\circ + n \cdot 360^\circ$$

$$\mathbf{c)} \cos x - \sin x = 0 \Leftrightarrow \cos x = \sin x \Leftrightarrow \tan x = 1 \Leftrightarrow x = 45^\circ + n \cdot 180^\circ$$

5. Derivoi.

$$\mathbf{a)} \sin\left(\frac{x}{2} - \frac{\pi}{4}\right) \quad \mathbf{b)} \frac{\cos x}{x^2} \quad \mathbf{c)} \tan \frac{x}{4}$$

Ratkaisu:

$$\mathbf{a)} D \sin\left(\frac{x}{2} - \frac{\pi}{4}\right) = \frac{1}{2} \cos\left(\frac{x}{2} - \frac{\pi}{4}\right)$$

$$\mathbf{b)} D \frac{\cos x}{x^2} = \frac{x^2(-\sin x) - 2x \cos x}{x^4} = -\frac{x \sin x + 2 \cos x}{x^3} \quad \mathbf{c)} D \tan \frac{x}{4} = \frac{1}{4} (1 + \tan^2 \frac{x}{4})$$

6. Jatka lukujonoa kolmella luvulla. Etsi löytämäsi sääntöä noudattava yleisen jäsenen a_n lauseke.

a) 5, 8, 11, ...   b) $\frac{1}{3}, \frac{2}{4}, \frac{3}{5}, \dots$ c) 3, 12, 27, ...

Ratkaisu:

a) 14, 17, 20, $a_n = 2 + 3n$ b) $\frac{4}{6}, \frac{5}{7}, \frac{6}{8}, a_n = \frac{n}{n+1}$ c) 48, 75, 108, $a_n = 3n^2$

7. Määritä lukujonon (a_n) kymmenes jäsen, kun $a_1 = 1$, $a_2 = 3$ ja $a_{n+1} = a_n + a_{n-1}$, kun $n \geq 2$.

Ratkaisu:

Jäsenet kolmannelta lähtien saadaan kahden edellisen summana. Jonon kymmenen ensimmäistä jäsentä ovat: 1, 3, 4, 7, 11, 18, 29, 47, 76, 123. Näin ollen $a_{10} = 123$.

8. Tutki lukujonon suppenevuutta ja määritä raja-arvo, mikäli lukujono suppenee.

a) $a_n = \frac{3n-1}{n+1}$ b) $a_n = \frac{n+1}{n^2+1}$ c) $a_n = 5^n - 5$

Ratkaisu:

a) $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3n-1}{n+1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3 - \frac{1}{n}}{1 + \frac{1}{n}} = 3$. Lukujono suppenee, ja raja-arvo on 3.

b) $\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n+1}{n^2+1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1 + \frac{1}{n}}{n + \frac{1}{n}} = 0$. Lukujono suppenee, ja raja-arvo on 0.

c) Lukujono hajaantuu, sillä $\lim_{n \rightarrow \infty} (5^n - 5) = \infty$.

9. Laske summa.

a) $7 + 14 + 21 + \dots + 539$ b) $7 + 49 + 343 + \dots + 823\,543$

Ratkaisu:

a) Summa on aritmeettinen, $a_1 = 7$ ja $d = 7$. Yhteenlaskettavien lukumäärä $n = 77$ lasketaan yhtälöstä $539 = 7 + (n-1) \cdot 7$. Tällöin $S = 77 \cdot \frac{7+539}{2} = 21\,021$.

b) Summa on geometrinen, $a_1 = 7$ ja $q = 7$. Yhteenlaskettavien lukumäärä $n = 7$ lasketaan yhtälöstä $823\,543 = 7 \cdot 7^{n-1}$. Tällöin $S = \frac{7 \cdot (1-7^7)}{1-7} = 960\,799$.

10. Sadantuhannen euron laina maksetaan takaisin kymmenessä vuodessa suorittamalla kunkin vuoden lopussa lyhennyksestä ja korosta muodostuva vakioerä. Minkä suuruinen tämä vakioerä on, kun vuotuinen korko on neljä prosenttia?

Ratkaisu:

Soveltamalla annuiteetin kaavaa $a = \frac{\alpha^n(1-\alpha)}{1-\alpha^n} \cdot k$ saadaan

$$a = \frac{1,04^{10}(1-1,04)}{1-1,04^{10}} \cdot 100\,000 \approx 12\,329,09 \text{ (euroa)}$$

Kertauskoe 1 (MAA9)

1. Johda käyrälle $y = \sin x$ origoon asetetun tangentin yhtälö. Laske sitten x :n arvoa 0,25 vastaava y :n arvo sekä käyrältä että tangentilta ja ilmoita arvot kahdella desimaalilla.

Ratkaisu:

Origoon asetetun tangentin yhtälö on muotoa $y = f'(0) \cdot x$. Koska $f(x) = \sin x$, on $f'(0) = \cos 0 = 1$. Näin ollen tangentin yhtälö on $y = x$. Arvo käyrältä on $y = \sin 0,25 \approx 0,25$, ja arvo tangentilta $y = x = 0,25$.

2. Ratkaise yhtälö. Ilmoita vastaus radiaaneina.

a) $\cos\left(\frac{\pi}{4} + x\right) = -0,222$ b) $\sin 2x = \sin 3x$ c) $\sin 3x = \frac{\sqrt{3}}{2}$

Ratkaisu:

a) $\cos\left(\frac{\pi}{4} + x\right) = -0,222 \Leftrightarrow \frac{\pi}{4} + x = \pm 1,795 + n \cdot 2\pi \Leftrightarrow x = \pm 1,795 - \frac{\pi}{4} + n \cdot 2\pi$
 $\Leftrightarrow x = 1,01 + n \cdot 2\pi$ tai $x = -2,58 + n \cdot 2\pi$

b) $\sin 2x = \sin 3x \Leftrightarrow 2x = 3x + n \cdot 2\pi$ tai $2x = \pi - 3x + n \cdot 2\pi$
 $\Leftrightarrow x = n \cdot 2\pi$ tai $x = \frac{\pi}{5} + n \cdot \frac{2\pi}{5}$

c) $\sin 3x = \frac{\sqrt{3}}{2} \Leftrightarrow 3x = \frac{\pi}{3} + n \cdot 2\pi$ tai $3x = \pi - \frac{\pi}{3} + n \cdot 2\pi$
 $\Leftrightarrow x = \frac{\pi}{9} + n \cdot \frac{2\pi}{3}$ tai $x = \frac{2\pi}{9} + n \cdot \frac{2\pi}{3}$

3. Laske lausekkeen $\sin x + \sin y$ suurin arvo, kun x ja y ovat suorakulmaisen kolmion terävät kulmat.

Ratkaisu:

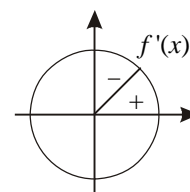
Oletuksen mukaan $0 < x, y < \frac{\pi}{2}$ ja $x + y = \frac{\pi}{2}$, joten

$$\sin x + \sin y = \sin x + \sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x + \cos x. \text{ Funktion}$$

$f(x) = \sin x + \cos x$ derivaatan $f'(x) = \cos x - \sin x$ nollakohdat

saadaan yhtälöstä $\tan x = 1$. Ainoa kysymykseen tuleva kulma on $\frac{\pi}{4}$.

Se on maksimikohta, ja funktio saa siinä suurimman arvonsa $\sqrt{2}$.

4. Määritä ne kaksi lukua, joiden summa, erotus, tulo ja osamäärä ovat tässä järjestyksessä aritmeettisen jonon peräkkäisiä jäseniä.

Ratkaisu:

Olkoot luvut a ja b . Tällöin jonon peräkkäiset jäsenet ovat $a + b$, $a - b$, ab ja $\frac{a}{b}$. Eh-

dosta, että kyseessä on aritmeettinen lukujono saadaan yhtälöpari

$$\begin{cases} a - b - (a + b) = ab - (a - b) \\ \frac{a}{b} - ab = ab - (a - b) \end{cases} \text{ ja edelleen } \begin{cases} a(b - 1) = -3b \\ a\left(\frac{1}{b} - 2b + 1\right) = b. \end{cases}$$

Ratkaisuna saadaan $a = -\frac{9}{8}$ ja $b = -\frac{3}{5}$.

5. Metsäpalstalla on kaikkiaan 7 000 eri-ikäistä puuta, taimet mukaan lukien. Joka vuosi metsää harvennetaan 12 % puista ja samalla istutetaan 600 puuntainta. Kuinka monta puuta metsässä on kahdeksan vuoden kuluttua viimeisen istutuksen jälkeen?

Ratkaisu:

Puumäärä kahdeksantena vuotena viimeisen istutuksen jälkeen on

$$0,88^8 \cdot 7000 + 600 \cdot (0,88^7 + 0,88^6 + \dots + 1) = 0,88^8 \cdot 7000 + \frac{600 \cdot (1 - 0,88^8)}{1 - 0,88} \approx 5700.$$

Kahdeksan vuoden kuluttua metsässä on noin 5 700 puuta.

6. Määritä lukujonon $a_n = \frac{n^2}{n^3 + 210}$ suurin jäsen. Ilmoita suurimman jäsenen tarkka arvo sekä likiarvo viiden desimaalin tarkkuudella.

Ratkaisu:

Tutkitaan funktiota $f(x) = \frac{x^2}{x^3 + 210}$, $x \geq 1$, joka on jatkuva välillä $x \geq 1$ ja derivoituva välillä $x > 1$. Derivaatan $f'(x) = \frac{420x - x^4}{(x^3 + 210)^2}$ ainoa nollakohta

$x = \sqrt[3]{420} \approx 7,49$ on funktion suurimman arvon kohta. Arvoilla $1 \leq x \leq \sqrt[3]{420}$ funktio on aidosti kasvava ja arvoilla $x \geq \sqrt[3]{420}$ aidosti vähenevä. Siksi jompikumpi luvuista $f(7)$ tai $f(8)$ on lukujonon suurin jäsen. Koska $f(7) = \frac{7}{9} \approx 0,08861$ ja

$f(8) = \frac{32}{361} \approx 0,08864$, lukujonon kahdeksas jäsen $a_8 = \frac{32}{361} \approx 0,08864$ on suurin.

7. Lausu lukua n käyttäen summa $1 + 2 + 4 + 5 + 7 + 8 + \dots + (3n - 2) + (3n - 1)$.

Ratkaisu:

Summa voidaan jakaa kahdeksi osasummaksi seuraavasti:

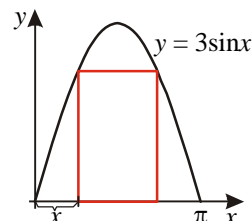
$$\begin{aligned} & 1 + 2 + 4 + 5 + 7 + 8 + \dots + (3n - 2) + (3n - 1) \\ &= (1 + 4 + 7 + \dots + (3n - 2)) + (2 + 5 + 8 + \dots + (3n - 1)) \end{aligned}$$

Edellinen on aritmeettinen summa, jossa $a_1 = 1$, $d = 3$, termien lukumäärä n ja summan arvo $S = n \cdot \frac{1 + (3n - 2)}{2} = \frac{3n^2 - n}{2}$.

Jälkimmäisessä summassa $a_1 = 2$, $d = 3$, termien lukumäärä n ja summan arvo

$$S = n \cdot \frac{2 + (3n - 1)}{2} = \frac{3n^2 + n}{2}. \text{ Yhteensä osasummat ovat } \frac{3n^2 - n}{2} + \frac{3n^2 + n}{2} = 3n^2.$$

8. Millä muuttujan x arvolla oheiseen kuvaan piirretyn suorakulmion piiri on pisin mahdollinen? Ilmoita vastaus kolmen desimaalin tarkkuudella.

Ratkaisu:

Käyrä $y = 3 \sin x$ kulkee origon kautta ja sen ensimmäinen positiivinen nollakohta on $x = \pi$. Suorakulmion kannan pituus on kuvan merkintöjen mukaisesti $\pi - 2x$.

Piirin pituuden ilmaisee funktio $p(x) = 2(\pi - 2x) + 6 \sin x$, $0 \leq x \leq \frac{\pi}{2}$. Derivaatan

$$p'(x) = -4 + 6 \cos x \text{ ainoa nollakohta } x \approx 0,841 \text{ ratkeaa yhtälöstä } \cos x = \frac{2}{3}. \text{ Siinä}$$

kohdassa piiri saavuttaa pisimmän arvonsa $p(0,841) \approx 7,39$, sillä määrittelyvälin

päätepistearvot $p(0) = 2\pi$ ja $p(\frac{\pi}{2}) = 6$ ovat sitä pienempiä.

Kertauskoe 2 (MAA9)

1. Kulma α on kolmannessa neljänneksessä ja $\sin \alpha = -\frac{5}{13}$. Määritä funktioiden $\cos \alpha$ ja $\tan \alpha$ tarkat arvot.

Ratkaisu:

Koska kulma α on kolmannessa neljänneksessä, sen kosini on negatiivinen.

$$\cos \alpha = -\sqrt{1 - \left(-\frac{5}{13}\right)^2} = -\sqrt{1 - \frac{25}{169}} = -\frac{12}{13}, \quad \tan \alpha = \frac{-5/13}{-12/13} = \frac{5}{12}$$

2. Ratkaise yhtälö.

a) $\sin 2x = \sin\left(\frac{\pi}{4} - 2x\right)$ b) $2 \cos\left(x + \frac{\pi}{3}\right) = -1$ c) $\tan 3x = \frac{1}{\sqrt{3}}$

Ratkaisu:

a) $\sin 2x = \sin\left(\frac{\pi}{4} - 2x\right) \Leftrightarrow 2x = \frac{\pi}{4} - 2x + n \cdot 2\pi$ tai $2x = \pi - \left(\frac{\pi}{4} - 2x\right) + n \cdot 2\pi$
 $\Leftrightarrow 4x = \frac{\pi}{4} + n \cdot 2\pi \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{16} + n \frac{\pi}{2}$

$$\begin{aligned} \text{b) } 2 \cos\left(x + \frac{\pi}{3}\right) = -1 &\Leftrightarrow \cos\left(x + \frac{\pi}{3}\right) = -\frac{1}{2} \Leftrightarrow x + \frac{\pi}{3} = \pm \frac{2\pi}{3} + n \cdot 2\pi \\ &\Leftrightarrow x = -\frac{\pi}{3} \pm \frac{2\pi}{3} + n \cdot 2\pi \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{3} + n \cdot 2\pi \text{ tai } x = -\pi + n \cdot 2\pi \\ \text{c) } \tan 3x = \frac{1}{\sqrt{3}} &\Leftrightarrow 3x = \frac{\pi}{6} + n\pi \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{18} + n \frac{\pi}{3} \end{aligned}$$

3. Määritä funktion f suurin arvo. **a)** $f(x) = 4 - \cos 4x$ **b)** $f(x) = \sin \frac{x}{2} + \cos \frac{x}{2}$

Ratkaisu:

a) $\cos 4x$:n suurin arvo on 1 ja pienin -1 . (Esim. $4x = 0$ ja $4x = \pi$). Silloin funktion $f(x) = 4 - \cos 4x$ suurin arvo on 5 ja pienin 3.

Toisin: Tehtävä voidaan ratkaista myös tavalliseen tapaan ääriarvotehtävänä funktion derivaattaa käyttäen.

b) Muunnoskaavan $\sin x + \cos x = \sqrt{2} \sin\left(x + \frac{\pi}{4}\right)$ avulla funktion $f(x) = \sin \frac{x}{2} + \cos \frac{x}{2}$ lauseke saadaan muotoon $f(x) = \sqrt{2} \sin\left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4}\right)$. Koska x saa kaikki reaalilukuarvot, $\sin\left(\frac{x}{2} + \frac{\pi}{4}\right)$:n suurin arvo on 1, joten funktion suurin arvo on $\sqrt{2}$.

Toisin: Jaksollisuuden takia $f(x) = \sin \frac{x}{2} + \cos \frac{x}{2} = \sin\left(\frac{x}{2} + n2\pi\right) + \cos\left(\frac{x}{2} + n2\pi\right) = \sin \frac{1}{2}(x + n4\pi) + \cos \frac{1}{2}(x + n4\pi)$. Nähdään, että funktion arvot toistuvat 4π :n välein, joten rajataan tutkimus välille $[0, 4\pi]$. Ratkaistaan derivaatan nollakohdat:

$$f(x) = \sin \frac{x}{2} + \cos \frac{x}{2} \Rightarrow f'(x) = \frac{1}{2} \cos \frac{x}{2} - \frac{1}{2} \sin \frac{x}{2} = 0 \Leftrightarrow \tan \frac{x}{2} = 1 \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{2} + n2\pi$$

Kysymykseen tulevat kohdat $\frac{\pi}{2}$ ja $\frac{5\pi}{2}$. Koska $f(0) = 1$, $f\left(\frac{\pi}{2}\right) = \sqrt{2}$,

$$f\left(\frac{5\pi}{2}\right) = -\sqrt{2} \text{ ja } f(4\pi) = 1, \text{ funktion suurin arvo on } \sqrt{2}.$$

4. Helsingin Nikolain kirkon portaat ovat lampuilla valaistavat: ylimmälle portaalle asetetaan yksi lamppu, toiselle kaksi, kolmannelle kolme jne., niin että kullekin portaalle pannaan yksi lamppu enemmän kuin lähinnä olevalle ylimmälle portaalle. Tähän tarvitaan 1 081 lamppua. Montako porrasta on? (yo-teht. 1880)

Ratkaisu:

Portaalle asetetut lamput muodostavat aritmeettisen jonon, jossa $a_1 = 1$ ja $d = 1$.

Alimmalle portaalle tarvittavien lamppujen määrä n on sama kuin portaiden lukumäärä, ja se ratkaistaan yhtälöstä $1\,081 = n \cdot \frac{1 + (n-1) \cdot 1}{2}$, joka sievenee toisen

asteen yhtälöksi $n^2 + n - 2\,162 = 0$. Positiivisena juurena $n = 46$, joka merkitsee portaitten lukumäärää.

5. Selvitä, mikä seuraavista maksutavoista on omakotitalon myyjälle edullisin.

Vaihtoehdossa A 60 000 euron kauppasummasta maksettaisiin kaupantekohetkellä 20 000 euroa, 20 000 euroa kahden vuoden kuluttua ja loput neljän vuoden kuluttua.

Vaihtoehdossa B 55 000 euron kauppasummasta maksettaisiin heti 40 000 euroa ja loput kolmen vuoden kuluttua.

Vaihtoehdossa C maksettaisiin kaupantekohetkellä 52 000 euroa. Laskennassa käytetään korkokantaa 4,7 %.

Ratkaisu:

Vaihtoehto A: $20\,000 + 20\,000 \cdot 1,047^{-2} + 20\,000 \cdot 1,047^{-4} \approx 54\,888$ (euroa)

Vaihtoehto B: $40\,000 + 15\,000 \cdot 1,047^{-3} \approx 53\,069$ (euroa)

Vaihtoehto C: 52 000 (euroa)

Vaihtoehto A on edullisin.

6. Geometrisen jonon kolmen ensimmäisen jäsenen summa on 3 ja kuuden ensimmäisen jäsenen summa 12. Laske yhdeksän ensimmäisen jäsenen summa.

Ratkaisu:

Olkoon jono $a, aq, aq^2, \dots$. Tällöin on $a + aq + aq^2 = 3$ ja

$12 = a + aq + aq^2 + \dots + aq^5 = a + aq + aq^2 + q^3(a + aq + aq^2) = 3 + 3q^3$.

Siis $q^3 + 1 = 4$ eli $q = \sqrt[3]{3}$. Edelleen

$S = 12 + aq^6 + aq^7 + aq^8 + aq^9 = 12 + q^6(a + aq + aq^2) = 12 + 3(\sqrt[3]{3})^6 = 39$.

7. Millä x :n arvoilla $\ln 2$, $\ln(2^x - 1)$ ja $\ln(2^x + 1)$ ovat aritmeettisen lukujonon kolme ensimmäistä jäsentä? Ilmoita tarkka arvo ja likiarvo kolmen merkitsevän numeron tarkkuudella.

Ratkaisu:

Ehto toteutuu, kun $\ln(2^x + 1) - \ln(2^x - 1) = \ln(2^x - 1) - \ln 2$. Sievennyksen tuloksena saadaan toisen asteen yhtälö $(2^x)^2 - 4 \cdot 2^x - 1 = 0$, jonka ratkaisuna $2^x = 2 \pm \sqrt{5}$.

Koska miinusmerkki ei tule kysymykseen, on $x = \frac{\ln(2 + \sqrt{5})}{\ln 2} \approx 2,08$.

8. Määritä ne xy -tason pisteet, joilla $\sin x \sin y + \cos x \cos y = 1$. Piirrä kuvio. (yo-teht. K90/8)

Ratkaisu:

Kosinin vähennyslaskukaavan perusteella yhtälö $\sin x \sin y + \cos x \cos y = 1$ voidaan kirjoittaa muotoon $\cos(x - y) = 1$. Tämä toteutuu, kun $x - y = n \cdot 2\pi$. Yhtälö esittää parvea yhdensuuntaisia suoria $y = x + n \cdot 2\pi$, $n \in \mathbf{Z}$. Esimerkiksi, jos $n = 0$, suora on $y = x$.